

JEVGENIJ ONJEGIN

▪ Uvod + roman

Danes vam bom predstavila roman Aleksandra Sergejeviča Puškina z naslovom Jevgenij Onjegin. Sprva bomo spoznali pojem roman. Roman je epska ali pripovedna literarna zvrst, napisan je lahko v poeziji ali prozi. Tradicionalni roman se širi časovno in prostorsko, v njem lahko nastopa veliko oseb, glavne so predstavljene psihološko poglobljeno, dogodki so povezani v celoto. Pripovedovalec je lahko prvoosebni, personalni ali avktorialni, perspektiva pa scenska ali panoramska. Pripovedovalec, ki se dviguje nad dogajanje, je vsevedni, skozi zavest posameznika pa personalni, avktorialni dogajanje tudi komentira. Od epa se roman loči po zasebnem okolju.

Jevgenij Onjegin je roman v verzih. Tak tip romana je bil značilen v romantiki oz. predromantiki. Pripovedovalec v njem nastopa tudi kot lirski subjekt.

▪ Odvečni človek

Sedaj moramo spoznati še en pojem, ki je za razumevanje tega dela izjemno pomemben. Jevgenij Onjegin v tem delu predstavlja odvečnega človeka. Odvečni človek je pojem za opis romantičnega junaka, ki zaradi svojih izrednih čustvenih in čutnih dojemanj ne najde pravega odziva v stvarnosti, zato se počuti odveč v takem okolju, je osamljen, nesrečen in razdvojen, bega in beži pred samim seboj, do ljudi je brezbrizen. Izobražen je in razgledan, a ker je razočaran, je notranje prazen in dolgočasen, otopel in brez cilja.

▪ Romantika

Romantična književnost označuje po vsej Evropi in Ameriki razširjeno književnost med razsvetljenstvom in realizmom, ki je prevladovala od začetka do srede 19. stoletja. Njeni začetki segajo v zadnja desetletja 18. stoletja (predromantika), njene zadnje razvojne faze pa v sredo in 2. polovico 19. stoletja (postromantika). Romantika je bila do neke mere odziv na razsvetljenstvo in racionalizem. Poudarila je čustveno, individualno, subjektivno, iracionalno, domiselno, spontano. Prihajalo je do poglobljene presoje naravnih lepot, poveličevanja čustev, poudarjanja človekove osebnosti in njegovega razpoloženja, osredotočanja na svoje strasti in notranje boje. To je čas, ko se pojavita zanimanje za ljudsko kulturo in narod ter nagnjenosti do eksotičnega, skrivnostnega, okultnega.

Že od leta 1740 naprej so različna kulturna gibanja po Evropi napovedovala gibanje, znano kot romantika. Pomemben predhodnik romantike je bil francoski pisatelj in filozof Jean-Jacques Rousseau. Poudarjal je svobodno izražanje čustev in predstavil je tudi idejo, da je svobodno izražanje ustvarjalnega duha bolj pomembno kot strogo spoštovanje formalnih pravil in tradicionalnih postopkov. Ta nov poudarek na pristnih čustvih je videti tudi v nekaterih predromantičnih delih (npr. Richardsonovi Pamelii).

Romantika v Rusiji je nastala je šele po koncu Napoleonovih vojn. Vrh je dosegla v delu A. S. Puškina in M. J. Lermontova, ki sta ustvarila rusko romantično liriko, pripovedništvo in dramatiko.

▪ Zgradba dela

Roman je napisan v verzih, ki so povezani v onjeginjske kitice s 14 verzi (verz je štiristopični jamb, kitica iz treh štirivrstičnic in dvovrstičnice), ima pa tudi rimo. Razdeljen je na 8 poglavij, pripovedna perspektiva se menjuje, pogosto je avtorjeva. Na začetku vsakega poglavja je moto, kak citat znane osebnosti.

▪ Nastanek dela

Puškin je svoj roman v verzih ustvarjal »7 let, 4 mesece in 17 dni«, kot je sam nekeje zapisal. Celotni roman je pripravil za izdajo leta 1833, pred tem pa je izdajal posamezna poglavja. V njih izraža raznolikost vedenja o življenju, ki ga sprejemamo skozi osebe, jezik (strogega pesniškega je znal približati tudi pogovornemu klepetanju), zgodbo (na videz preprosta zgodba o nepovrnjeni ljubezni nima pričakovanega konca) in različne žanre (vsakdanost in ideali). S tem je umetnik izrazil svoj lastni odnos do tedanjega časa in prostora.

▪ Vsebina

Govori o Jevgeniju Onjeginu, ki se je rodil v premožni družini. Pripadal je visokemu družbenemu sloju v Rusiji in bil lepo vzgojen. Kot vsak mladenič je tudi on rad hodil na zabave, vendar se jih je kmalu naveličal. Nato je poizkusil s knjigami, toda ga tudi to ni zanimalo. Ko mu je umrl oče, so

njegovi upniki na vsak način hoteli dobiti dediščino. Ker je bil Onjegin miren človek in se ni hotel prepirati, jim je vso dediščino prepustil. Njegove žalosti pa ni bilo konec. Kmalu po očetovi smrti je umrl stric, po katerem je podedoval tovarne, gozdove in pašnike. Preselil se je na podeželje, kjer se je sprva dolgočasil z ogledovanjem zapuščine, nato pa dal svojo zemljo v najem. Ker je bil dokaj bogat in pomemben, so ga hoteli sosedje obiskati, čeprav se jim je zdel čudaški in vase zaprt človek. Spretno se jim je izmikal toliko časa, da so se naveličali. V tem času pa je v soseščino prišel Vladimir Lenski, pravo nasprotje Onjeginu. Postala sta dobra prijatelja in veliko prostega časa prebila skupaj. Lenski se je zaljubil v Olgo Larin, sosedovo hči in nekega dne v spremstvu Onjegina odšel k njim na obisk. Tam je Onjegin srečal Tatjano, Olgino sestro, ki se je zaljubila vanj. Ker ga nato nekaj časa ni bilo na obisk, je od Tatjane prejel ljubezensko pismo. Sestala sta se v parku pri hiši, kjer ji Onjegin pove, da ga ne zanima zakonsko življenje in da ni zaljubljen vanjo. Opozori pa jo tudi, naj ne odkrije srca vsakomur, ker bi jo kdo lahko le izkoristil. Prišla je zima in z njo tudi Tatjanin god. Na praznovanje je s pomočjo Lenskega prišel tudi Onjegin. Tatjano pa se je med nazdravljanjem lotila omedlevica. Ker je Onjegin mislil, da gre za potegavščino, je v svoji jezi in želji po maščevanju Lenskemu cel večer osvajal in plesal z Olgo. Ko je Lenski to videl, je nemudoma odšel z zabave in Onjeginu poslal pismo, s katerim ga je pozval na dvoboj. Naslednjega jutra sta se pri mlinu bojevala s pištolama pa vseh predpisih. Obema je bilo žal, da sta se sprla, vendar nobeden od njiju ni hotel popustiti in zatreti svojega ponosa. Onjegin je tako ubil Lenskega, ter se odpravil na potovanje. Olga je Lenskega prebolela in se poročila z drugim, Tatjana pa ni našla primernega ženina, zato so jo poslali v Moskvo. Tam se je zanjo ogrel Ruski general, katerega je kljub svoji ljubezni do Onjegina vzela za moža. Ko se čez nekaj let zopet srečata, Onjegin spozna, da jo ljubi. Vendar je bilo prepozno, saj je bila Tatjana že poročena in zvesta svojemu možu.

■ Puškinova predstavitev Onjegina

Truden od hrupa in plesišča
ter jutro v noč spreminjajoč,
je naš otrok zabav in blišča
spal v blagem mraku sanjajoč.
Popoldne, ko se pač predrami,
ga spet življenje to zamami
in pustno, pisano bo šlo
kot dan za dnem, noč za nočjo.
No, pa je srečen bil Jevgenij,
takole prost, ko rosa mlad,
vsak dan deležen vseh naslad
in zmag bleščočih, dragocenih?
In ali je vihrav ostal
ob teh gostijah čil in zdrav?
Ne, zgodaj so mu čustva umrla,
uprl se mu je šum sveta,
za dneve le dekleta vdrla
gospodujoč so mu v duha.
Izdajstvo ga je izučilo,
prijateljstvo ga je minilo,
ni šlo, da vsak dan neutrudljiv
s šampanjcem bi zalival bil
beefsteaks in strassburške kolače
in da z bolečo bi glavo
še duhovičil s tem in s to.
Čeprav na moč vzkipljiv drugače,
ni maral zadnje čase več
za boje na smodnik in meč.

Puškin je: naveličan, mlad, otopel, ponočnjak, ženskar

▪ Predstavitev oseb

JEVGENIJ ONJEGIN:

Vsemu kar smo do sedaj povedali o Jevgeniju moramo dodati še nekaj njegovih temeljnih značilnosti. Je mlad in izobražen, privlačen, a razočaran nad družbo. Pomemben mu je videz in čuti strah pred javnim mnenjem.

TATJANA LARIN:

Občuduje naravo, rada ima grozljive pravljice, je čudaška, sanjava in zamišljena. Ne sledi svojemu srcu, saj se neglede na to, da po dolgem času sreča ljubezen svojega življenja, izogne vsem čustvom.

VLADIMIR LENSKI:

Je romantičen pesnik, ki svet idealizira in je iskren.

OLGA LARIN:

Je Tatjanina mlajša sestra, lepotica, v katero se je Lenski zaljubil.

▪ Odlomka

Najprej bomo prebrali odlomek, ko se mlada lepotica Tatjana, hči podeželjskega plemiča, zaljubi v Onjegina in mu pošlje ljubezensko pismo. On jo zavrne:

A zame ni na svetu sreče,
nikdar mi v dušo ne prodre;
zaman odlike so bleščeče,
ker nisem vreden jih, jaz ne!
Moj čut že danes bistro vidi:
v peklo se nama zakon spridi.
Če ljubil bi vas še tako,
privada bi zatrla to.
Jokali boste, jok ne gane
zakrknjenega mi srca,
le z divjo jezo ga navda.
Tako, zdaj rože so vam znane,
ki Himen bo jih nama v cvet
pognal... morda za vrsto let.
(četrto poglavje, štirinajsti spev)

Odlomek je iz pisma, s katerim Onjegin zavrne Tatjano. Meni, da ga je Tatjana napačno presodila in ne vrjame v skupno srečo. Meni, da v zakonu kmalu vse postane navada, kar človeka onesrečuje. Njo bi razočaral, sebe pa razjezil, zato je bolje če se ne ljubita.

Onjegin kasneje odide, Tatjana pa se poroči in postane kneginja. Ko pa se čez nekaj let se srečata v Peterburgu, se Onjegin zaljubi v Tatjano in ji pošlje ljubezensko pismo. Tokrat ga zavrne ona.

Takrat v samoti, ne tajite,
ko ste prišli v naš mirni kraj,
bila vam nisem všeč... Recite,
zakaj preganjate me zdaj!
Zakaj na lepem vam ugajam?
Ne mar zato, ker zdaj zahajam
v visoki svet in me časte,
imam bogastvo in ime,
ker nosi mož iz bojev rane,
za kar nas dvor ima v časteh?

Zato, ker zdaj bi tak moj greh
zaposlil obrekljivce znane,
a vam bi v družbi tak blebet
prinesel pohujšljiv ugled?
(osmo poglavje, štiriinštirideseti spev)

Tatjana očita Jevgeniju, ker je v preteklosti ni ljubil, sedaj pa je zmotil njen mir. Sprašuje ga, če mu je postala zanimiva zato, ker se giba v visoki družbi, ker je bogata in poročena z uspešnim in spoštovanim moškim.

■ A.S. Puškin

Rojen je bil v Moskvi v stari plemiški družini. Pisati je začel že kot dijak. Leta 1817 se je preselil v Peterburg, kjer se je družil z mnogimi pomembnimi pesniki in intelektualci. Leta 1820 so ga zaradi prevratniških idej zoper carja Nikolaja I. izgnali na jug Rusije, odšel je na Kavkaz in kasneje v Odeso, kjer je imel hišni pripor. Potem so mu sicer spet dovolili vrnitev v Moskvo ali Peterburg. Poročen je bil s 17-letno žensko in ko je njegovi ženi dvoril drug moški, ga je izzval na dvoboj, v katerem pa je izgubil življenje. Nekateri še danes namigujejo, da je bil dvoboj izzvan namenoma, da bi ga lahko kasneje likvidirali zaradi revolucionarnih misli. Puškin je s svojim delom vse zvrsti ruske književnosti postavil na evropsko raven in začrtal smer knjižnemu jeziku.

Pomembnejša dela: Ruslan in Ljudmila, Boris Godunov, Stotnikova hči, Pikova dama...